

ספק לאלתר

ב. עיקר ההיתר של הרמ"א לברור קודם הסעודה בסמוך לה ממש הוא מסברא דחשיב כמי שכבר יושב בסעודה וכמש"נ, וכשיש ספק אם תתחיל הסעודה בסמוך לברירה לא דמי למי שכבר יושב בסעודה.

וכן משמע מדברי הפמ"ג הנ"ל שכתב דקודם שמיסב בסעודה זמן מה אסור, ומדברי המשנ"ב דבעינן סמוך ממש ואסור לעשות עד יציאת בית הכנסת, דאין די בכך שהוא ספק לאלתר להוציא מגדר מלאכה.

והיינו משום דהסתמא של ברירה הוא מלאכה^{לד}, לפיכך בעינן שיהא ברור שהברירה נטפלת לאכילה כדי להוציא מכלל מלאכה.

ג. ושמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א דלכן אם יש לו ספק שיהא עיכוב ויגיע מאוחר יותר לביתו, חובתו להודיע לבני ביתו כדי שלא יכשלו באיסור מלאכה בשוגג^{לה}, כי כונתם לאלתר אינה כלום כשזמן הסעודה תלוי בדעתו, וחובתם לברר השעה שבדעתו לאכול^{לז}. אם

לד. וכמו שביאר המשנ"ב ס"ק י' בדין הבורר לבו ביום דחייב אע"פ שאינה ברירה לאוצר, כיון דרוב עניני ברירה הוא אלאחר זמן.

לה. ובפרט כאשר זמן סיום התפילה והתחלת הסעודה תלוי בחזן או בשמחה שיש בבית הכנסת אסור לברור מבלי לדעת אימתי תתחיל הסעודה. [כשיש בזה ספק, האם הוא ספק דאורייתא או דרבנן, יבואר בפרק כ"ג].

לו. כשנעשתה המלאכה שלא לאלתר אם המאכל נאסר בדיעבד, שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א דבמקרה זה אפשר לצרף דקילוף חשיב ספק פלוגתא אם הוי ברירה, ולא נאסר המאכל. וכמו"כ בורר בדבר הניכר באופן שהתרוה"ד אסר מספק כתב המשב"ז ס"ק ב' דבדיעבד לא נאסר מספק.

שכח להודיע צריך לחזור לביתו להודיע^{לז}. ואם אמר בפירוש לבני ביתו שהסעודה תתחיל בשעה מסוימת, ואח"כ ראה צורך להתעכב והתעכב, אינם עושים איסור בברירתם.

ויעוי' בשו"ת רב פעלים^{לח} דהאומר לשלוחו בשבת לברר לו האוכל מתוך הפסולת והיה השליח יושב ובורר לפני בעל הבית, וחושב שבעל הבית רוצה לאוכלו לאלתר, ובעל הבית בדעתו להניח לאחר זמן, אין השליח עובר בזה ולא נאסר המאכל בדיעבד. ואם השליח בורר בסתם ולא כיון לא לאלתר ולא לאחר זמן רק עושה רצון בעל הבית, תרוייהו עבדי איסורא והמאכל נאסר.

נראה דדוקא באופן זה שיושב בעל הבית לפניו דהוי כאומר לו רצוני לאכול לאלתר, אין על הבורר שום איסור.

ד. הזמין אורח ואינו יודע הזמן שיגיע, אם דעתו להמתין לאורח ולא להתחיל בסעודה בשעה מסוימת אסור לברור, כן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א.

כשחלק מהסועדים אינם מתחילים יחד

ה. כשבוררים ומתחילים הסעודה מיד בגמר ההכנות, ויש מבני הבית שמצטרפים לסעודה מאוחר יותר, אם מצטרפים תוך חמש או עשר דקות עדיין נחשב המשך של התחלת הסעודה והברירה נעשתה באותו מעמד של הסעודה. אבל אם מצטרפים מאוחר יותר אסור לברור עבורם, דאין לומר שתחילת אכילתו של האחד תחשיב כאלתר את ההכנה עבור חבירו שיגיע לאחר זמן, וכשבוררים

לז. אם אחר שגמרו לברור הוא נמלך להתעכב שרי, כן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א, ויעוי' בשעה"צ ס"ק ה' בנמלך מלאכול, והו"ד בסוף פרק זה.
לח. ח"א סי' י"ד.